

[Aksel Larsen.]

vildledt derved, at det ikke i marts 1957 har fået oplysning om de forhold, hvorunder erklæring nr. 2 blev tilvejebragt og underskrevet, men tværtimod er blevet bibragt det indtryk, at denne erklæring var den eneste foreliggende, og at den uden ethvert forbehold var udtryk for kaptajnernes egen mening.

Hvis det ikke drejede sig om en sag, hvor folketinget er blevet vildledt ved en ansvarlig ministers redegørelse i tinget og altså også om en ministers embedsførelse, kunne sagen formentlig henvises til en almindelig domstols undersøgelse og eventuelle pådømmelse. Men dette er ikke muligt, når det drejer sig om ministeransvarlighed. Det er heller ikke en sag, der egner sig til undersøgelse og afgørelse ved en folketingsdebat, eventuelt forbundet med udvalgsbehandling. For det første af formelle grunde: det er en afgået minister, det drejer sig om; grundlovens bestemmelser om eventuelt mistillidsvotum kan altså ikke komme i anvendelse. For det andet af reelle grunde: hvor høje tanker man end kan have om folketinget, bør der ikke kunne rejses mistanke om, at partipolitiske hensyn vejede til, når ansvarets vægt skulle fordeles. Derfor er der kun én instans, denne sag kan og bør henvises til, nemlig rigsretten.

I overensstemmelse med grundlovens § 16 stiller jeg derfor forslag om, at rigsretten sættes i virksomhed, ved at der rejses tiltale mod forhenværende minister Johs. Kjærbøl.

Jeg beklager, at det skal være nødvendigt at fremsætte et sådant forslag her. Jeg beklager, at regeringen ikke har benyttet den adkomst, den har til selv at foranledige rigsretssag i dette tilfælde. Og jeg forstår ikke, at fhv. minister Kjærbøl har ment at kunne tage dommerudvalgets beretning til efterretning i stedet for selv at begære rigsretsundersøgelse og -afgørelse.

Regeringen har afvist mit forslag herom med henvisning til en udtalelse fra rigsadvokaten om, at det ikke skønnes, at en undersøgelse og pådømmelse ved en domstol vil føre til andet resultat end det, dommerudvalget er kommet til. Hertil må jeg sige, at det kan højst være rigsadvokatens skøn. Men hvis man lader det være afgørende, gør man faktisk rigsadvokaten til øverste domsmyndighed her i landet.

Dernæst: skønnet forekommer mig forkert. Over for undersøgelsesudvalget udtalte de udspurgte sig ikke under vidneansvar. Det vil de komme til over for en domstol. Og ved domstolsbehandling — med nødvendig forundersøgelse, og hvad dertil hører — vil der sikkert kunne fremskaffes materiale, som undersøgelsesudvalget ikke har rådet over eller haft mulighed for at bedømme, således at ansvaret kan placeres.

Endelig kan og skal rigsadvokaten og hans eventuelle opfattelse ikke på nogen måde være afgørende, når det drejer sig om en ministers vildledning af folketinget.

Og hvad der end monne være uklart eller uopklaret i denne sag, så står dog ét fast: folketinget blev vildledt, alvorligt vildledt, den 13. marts 1957. Fhv. minister Kjærbøl hævder, at han var i god tro, da han gav den vildledende redegørelse, han var selv blevet vildledt eller holdt i uvidenhed af sine embedsmænd. Embedsmændene derimod hævder, at de har holdt ministeren løbende og detaljeret informeret og at alt, hvad de foretog sig for at fremskaffe kaptajnserklæring nr. 2, skete på initiativ af ministeren og med hans vidende.

Hvilken af de to påstande der er rigtig, kan ingen af os afgøre i dag. Det må en domstolsundersøgelse klare. Men det står fast, at folketinget blev vildledt. Og folketinget har kun én at henholde sig til: den ansvarlige minister. Folketinget har efter danske statsskik ingen anden at holde sig til, det har ingen mulighed for uden om ministeren at lade sig informere af ministeriets embedsmænd. Hvis ministeren er blevet vildledt eller holdt i uvidenhed af sine embedsmænd, kan det måske tjene til hans undskyldning, men ikke fritage ham for ansvar over for folketinget, som kun har ministeren at holde sig til. Derfor er der i en sag som den foreliggende kun én ting at gøre: folketinget må beslutte rigsretstiltale mod fhv. minister Kjærbøl. En sådan beslutning giver rigsretten pligt til at afgøre, hvad der skal ske i anledning af den skete vildledning, men også til at placere ansvaret for de dispositioner med hensyn til Grønlandssejladsen, der blev truffet i 1957, og herunder sige, om der mod nogen bør gøres almindeligt strafferetligt ansvar gældende.

Jeg stiller derfor et forslag sålydende: